

מעדני אשר

גיליון תכ"ה

(שנה ט')

פרשת עקב תשע"ב

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לשמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 47-111

האם מותר לעיין בספר בשעת חזרת השליח ציבור?

בפרשתן י"א י"ב ולעבדו בכל לבבכם.

אינא בגמ' תענית ב' ע"א וכן ב"ק צ"ב ע"ב איזו עבודה שהוא בלב, הוי אומר זו תפלה.

יש לחקור האם מותר לעיין בספר בעת חזרת השליח ציבור או דינא אסור.

הנה בשו"ת הרמ"ע מפאנו סימן ק"ב שאלה שמינית נשאל מי שהוא בקי בתפלה והתפלל בלחש עם הציבור מהו שיעסוק בתורה בשעה ששליח ציבור יורד להוציא את שאינו בקי ובלבד שיענה אמן.

תשובה: רוב העולם אינם נזהרים וקורין בסדר קרבנות וכיוצא בשעה שש"צ יורד אף על גב דלא יאות עבדין, ובכל כי האי גוונא איכא משום הנח להם, וכיון דגלו דעתיהו שאינן מכוונים לצאת אף על פי שיענו לפעמים ואינם יודעים על איזו ברכה אין כאן אמן יתומה כמפורש בירושלמי, ולא עוד אלא שהם פטורים מן הדין מעניית אמן שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ואם ענו מצוה קעבדי ובכלל מצווה ועושה ניהו דהא מצוים הם בכך אלא שדבר אחר גורם להם ליפטר לפי שעה והמה מ"מ חוטפים את המצוה ומה טוב שלא לעסוק בדברים אחרים ולכוין ולענות אמן.

ובמגן אברהם אור"ח סימן קל"ד סק"ח הביא את דבריו, וכתב דבספר ווי העומדים קרא תגר על הלומדים תורה בעת חזרת השליח ציבור.

וכן כתב בספר סולת בלולה אור"ח סימן קל"ד סק"ו מובא בכף החיים שם בשם ספר ראשית חכמה, שבעת קריאת התורה או חזרת הש"ץ התפלה אסור לו לעסוק בתורה, דאין לערב תיקון בתיקון, כי לכל אחד זמן בפני עצמו, ומשמע דאף להרהר בדברי תורה אז אסור כי צריך שיהיו אזניו קשובות למה שמוציא השליח ציבור מפיו, ואם מדבר בעת חזרת התפלה הוא מפריד ח"ו היחוד, ועל זה כיון רבי יוחנן ברכות י"ז ע"א ואמר אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו, משא"כ אם עוסק בתורה בשעה שאין הקב"ה חפץ בתורתו כגון בעת חזרת הש"ץ, אז ודאי אין נחת רוח להקב"ה בתורתו.

וכן כתב הגאון רבי חיים פלאגי בספר רוח חיים סימן צ' סק"ד שאסור ללמוד בחזרת השליח צבור, והוסיף בספרו כף החיים סימן ט"ו אות ב' שבחזרת התפלה לא יעין בחידושי דינים שבסידור, ומכל שכן בספרים אחרים, ואפילו בעיני בעלמא דרך העברה אסור, אלא יתן דעתו לשמוע כל ברכות החזרה מהשליח צבור מתחלתו ועוד סופו, ומכל שכן שלא ישיח שיחה בטלה כלל, ואפילו לצורך גדול.

ובספר מגן גבורים סימן קכ"ד באלף למגן ס"ק ט' כתב דאם מכוונים לענות אמן כראוי אין למחות בידי העוסקים בלימוד בעת חזרת הש"ץ, אבל החרדים לדבר ה' יש להם להיות הסידור פתוח לפנייהם בעת חזרת השליח ציבור התפלה ולכוין בכל מילה כמו שכתב הש"ל"ה, ונכון הדבר מאוד למען יוכלו להזכיר השליח ציבור מיד, לפעמים אם יטעה.

ולענין הלכה: כתב במשנה ברורה אור"ח סימן קכ"ד ס"ק י"ז דיש לזהר מלומר תחנונים או ללמוד בעת חזרת הש"ץ ואפילו אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי שלא תהיה אמן יתומה ג"כ לא יפה הם עושים, שאם הלומדים יפנו ללימודם, עמי הארץ ילמדו מהן שלא להאזין לש"ץ ויעסקו בשיחה בטילה ח"ו נמצאו מחטיאין את הרבים.

והנה בחתם סופר לקוטים ברכות כ"א ע"א כתב דבר נפלא על הא דאיתא בגמ' ברכות כ"א ע"א "ולואי שיתפלל אדם כל היום" וז"ל ומקשין העולם א"כ תורה מה תהיה עליה, ונראה לי על דרך הלצה דהנה מעשי יצר הרע הוא כשאדם מתפלל מעלה על לבו מחשבות התורה ומעיין, שאז האש בוער בו לדבר דבר תורה, וזה שאמר ר' יוחנן, הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו, ומימלא היה לומד כל היום או עכ"פ רוב היום.

והגה"ק בעל השפע חיים מצאנז בספר דברי תורה כרך י"ז ע"מ ל"ג כתב ישנם אברכים שלומדים ט"ו ואף י"ח שעות ביממה ובכל זאת לא רואים שיצמחו גדולי ישראל כמו מהדור הקודם, והסיבה לכך היא מיעוט התפלה שלומד בהתמדה ואף בשעת התפלה מעיין בספר ואינו מקשיב לחזרת הש"ץ, שבכוונות ישנן כוונות מיוחדות לכוין בתפלה בלחש, וכוונות מיוחדות לחזרת הש"ץ, וחוטף את תפלתו במהירות ואינו מתפלל עם הציבור מילה במילה, מסופר שהחתם סופר בילדותו היה מאריך בתפילה, ואמר ליה חבירו שבשעה שהאריך בשמ"ע למד הוא עמוד גמ' ענהו החתם סופר בגמ' ברכות נ"ד ע"ב אמרו המאריך בתפלתו מאריכין לו ימיו ושנותיו, וא"כ בשנים שיתוספו לי אשלים מה שלמדתי, ועיין בשו"ת צ"ח אליעזר חלק י"א סימן י'.

ברכת מזל טוב

להוד כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א

לרגל שמחת אירוסיה הנכדה

בת לבנו ידידינו הגאון יוסף משה דב הלברשטאם שליט"א ראש הישיבות

עב"ג הבה"ח המופלג בתורה ובראית שמים

הרב משה נתן נטע הלפרין שליט"א

בן ידידינו הגאון יעקב מאיר שמחה שליט"א

יהא רעוא שמשמחת צדיקים זו ישפע שמחה לכל עמך בית ישראל

מזל לא טבא ושובע שמחות אשגר בזה קדם ידידי איש מורם מעל נועם המידות

מוכתר בכתר שם טוב מוקיר ורחים רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן

ה"ה הרבני הנגיד הרב ר' שלמה אשר טויבער שליט"א מפארי עיר ווינא יצ"ו

לרגל שמחה השרויה במעונו באירוסיה בנו הבה"ח משה יוסף נ"י

עב"ג בת הרה"ג ר' עזריאל יוחנן טויבער שליט"א מניו יורק

המבך בהערכה מראוק האקום ידיוך האלאן .ס.א. ויאלים עיה"ק גאב"א

האם מותר להניח תפילין של רבינו תם באמצע חזרת הש"ץ?

יש לחקור האם מותר להניח תפילין של רבינו תם בעת חזרת השליח ציבור או דילמא אסור.

הנה הפרי מגדים אור"ח סימן ל"ד משב"ז ס"ק ב' ד"ה מ"ש כתב וז"ל וחדשים מקרוב חולצין תפילין דרש"י ומניחין תפילין דרבינו תם לאחר קדושה של שמונה עשרה ובאמת מלבד שעושין שלא כדין כמבואר בש"ע סימן כ"ה ס"ק י"ג דנהגו העולם שלא לחלוץ תפילין עד אחר קדושת ובה לציון, גם צריך לכוין בתפילת שמונה עשרה לשליח ציבור לא לעסוק בדבר אחר, ולא רציתי לשאול כלל אותם ולא רוצה אני בתירוצם.

ובמשנה ברורה סימן ל"ד ס"ק י"ד הביא את דברי הפרי מגדים להלכה שצריך מאוד להחמיר שלא להניח תפילין דרבינו תם בעת חזרת השליח ציבור.

וכן בשו"ת פרי השדה ח"א סי' ט"ו אות ד' כתב גם כן לפקפק על המניחין תפילין דרבינו תם בחזרת השליח ציבור, שמכניסין עצמם לענות אמן בין תפילין של יד לתפילין של ראש דרבינו תם לכתחלה, ואינו נכון להפסיק ביניהם וכמ"ש החיד"א בשו"ת חיים שאל סי' א' וכן אם אינם עונים אמן, הרי הם מבטלים אמן לכתחלה, ומביא את דברי הפרי מגדים הנ"ל.

וכן בשו"ת זכרון יהודה אור"ח סי' ה' כתב שחלילה לעשות כמנהג החולצים תפילין דרש"י מיד אחר תפלת לחש, ומניחין תפילין דר"ת, שע"ז נכשלים באמן חטופה וקטופה בחזרת הש"ץ, ומי שיתן דעתו על זה ימצא כמה רבו המכשולות בזה, ושוב ראיתי מה שעורר בזה הפרי מגדים.

ובספר אות חיים סימן כ"ה סק"ח להגאון ממונקאטש הביא דברי הפרי מגדים, וכתב על זה שבהיות וכמה חסידים ואנשי מעשה נהגו כן, יש ליישב מנהגם, דלא חששו למה דאיתא בש"ע שאין לחלוץ את התפילין עד אחרי אשרי ובה לציון, דשאני הכא שמניחין תפילין דרבינו במקומם, ואומרים עמהם קדושת ובה לציון ויתר התפלה, ומצטרף מה שאמר בב' התפילין.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן רנ"ח ס"ק ב' נשאל באלו שממהרים למלאכתם וע"ז רוצים להניח תפילין דר"ת באמצע חזרת הש"ץ, והוא נגד המפורש בש"ע סימן כ"ה ס"ג דאין לחלוץ תפילין עד אחרי ובה לציון, והעיר מדברי הפמ"ג במ"ז סי' ל"ד ס"ק ב' שהרעיש על מנהג זה, וכן ממש"כ דודי זקני הגה"ק בתשובת זכרון יהודה ח"א סי' ה' דלאו שפיר עבדי מטעם בטול אמנים או הפסק עניית אמן לכתחילה בין יד וראש דר"ת שאנו חוששים עכ"פ לכתחילה, באמת כן היה מנהג כמעט כל גדולי ישראל להניחם דוקא אח"כ ולא בתפלת חזרת הש"ץ, ועיין גם כן במנהגי החתם סופר ז"ע בספר לקוטי חבר בן חיים.

ומסיק השבט הלוי: עכ"פ מי שיועד שבשום אופן לא יוכל עוד להניחם אחרי התפילה, ולבטל הנחתם פשיטא דאסור כיון שכבר קבל על עצמו חומרת תפילין דר"ת, אז בודאי לא נוכל למחות בו מלהניחם עכ"פ בתפילת חזרה, ועיין כיו"ב בתשובת אמרי אש אור"ח סי' ד' במנהג לא טוב שהניחו תפילין דרש"י ור"ת באמצע ברכת ק"ש אשר הוא לא כדת, ובכל זאת מסיים הגאון אמרי אש, שטוב להעלים עין מהם, ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ג' אורח חיים סימן ד' מה שהאריך בהו.

על מה סמכו הרבה אנשים בזמן הזה

שאין מקפידין שלא לעבור לפני המתפלל?

קימ"ל אור"ח סימן ק"ב סעיף ד' אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד' אמות.

וכתב במשנה ברורה סימן ק"ב ס"ק ט"ו דיש שני טעמים להלכה זו: א) כשעובר לפני המתפלל מבטל כוונתו של המתפלל, לכן אסור לעבור לפני המתפלל. ב) מפני שמפסיק בין המתפלל להשכינה.

יש להקשות: על מה סמכו הרבה אנשים בזמננו שאין מקפידין על הלכה זו, הרי זה הלכה מפורשת.

ובספר רוח חיים להגר"ח פלאגי אור"ח סימן ק"ב תמה על זה, מדוע לא נזהרים בזה אנשים שלא לעבור כנגד המתפללים, ואפילו הנבונים שיודעין דין זה, לאו אדעתיהו ליה זהה בזה עי"ש.

ובאשל אברהם אור"ח סימן ק"ב בוטשאטש נמי נשאל על זה מדוע אין העולם נזהרים באיסור זה שלא לעבור כנגד המתפלל.

וכתב כמה הסברים ליישב מנהג העולם:

האחד: דרוב העולם שמתפללים יש לפניהם סטנדר שהוא י' טפחים דהויא כמחיצה חוצצת, לכן ליכא איסור לעבור לפני המתפלל דיש לו מחיצה.

השני: כיון שיש הרבה שעוצמים עינים בתפלה, א"כ אינו מתבלל המתפלל כוונתו אף כשעוברים לפניו, לכן נוהגים בזה היתר לעבור לפני המתפלל.

השלישי: שיש ספק דאולי עומד הוא בתחנונים שיש להסתפק בכזאת כמעט תמיד, דע"פ הרוב הוא מתעסק בתחנונות לכן לכן נוהגים בזה היתר לעבור לפני המתפלל.

ובספר ארחות חיים אור"ח סי' ק"ב מביא בשם ספר מאורי אור בחלק עוד למועד ד' ק"ט ע"ב שכתב להמליץ על המקילים בזה בזמן הזה מפני שהרוב אינם מכוונים, והמכוונים עפ"י הרוב מעצימים עיניהם.

ובספר דעת תורה להמהרש"ם ד"ל אור"ח סימן ק"ב כתב נראה לי דיש לומר דבזמן הזה דאין מכוונין בתפלה כמ"ש הרמ"א אור"ח בס"י ק"א ובפרט הקטן ועם הארץ וכדומה, שוב אין חילוק בזה בין לפניו ובין לצידו.

עוד כותב המהרש"ם נראה לי דאם עמד להתפלל במקום שרבים עוברים כגון באמצע בית הכנסת דמי לקבר המזיק את הרבים דמותר לפנותו ואינו תופס מקומו.

וכן בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן ח' כתב דאליבא דרובא דהפוסקים טעם איסור העברה בזה הוא משום דע"כ מבלבלים כוונת המתפלל, וא"כ בהיות דבזה"ז רוב המתפללים אינם מכוונים, ובפרט המוני עם הפשוטים שאלה המה שעומדים על פי רוב באמצע המעבר וחוטפים תפלת עמידה, וכבר העיד הטור אור"ח סימן ק"א דקרוב הדבר שלא מכוונים ופסק כן גם הרמ"א שם בסעיף א'.

ובביאור הלכה סימן ק"ב כתב בשם ספר מאמר מרדכי וז דאם המתפלל משלשל הטלית על פניו כמו שנוהגים הרבה דמותר לעבור על פניו, ודוגמא לדבר דכתב רמ"א אור"ח סימן ק"כ ס"ג דגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם ושע"כ נהגו לשלשל הטלית ואיתא עוד שם בענין המומין דאם מנהג הכהנים לשלשל הטלית דשרי לישא כפיו אפי' יש לו כמה מומין וה"נ י"ל דמועיל שלשול הטלית ומ"מ ראוי לחוש ולהחמיר עכ"ל, ובפרט לפי מה שכתב הח"א דטעם האיסור מפני שמפסיק בין המתפלל להשכינה בודאי אין להקל בזה.

**גר קטן שהתחרט על הגירות
האם כל היין שנגע בו עד עכשיו הוא יין נסך?**

בפרשתו י"ט ואהבתם את הגר וגו'.

קיימ"ל יור"ד סימן רס"ח ס"ק ז' עובד כוכבים קטן, אם יש לו אב יכול לגייר אותו, ואם אין לו אב, ובא להתגייר או אמו מביאתו להתגייר, בית דין מגיירין אותו, שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו, בין קטן שגיירו אביו בין שגיירוהו ב"ד, יכול למחות משיגדיל ואין דינו כישראל מומר אלא כעובד כוכבים.

יש לחקור האם דינו כעובד כוכבים דווקא מכאן ולהבא ממתני שמחה אבל היין שנגע קודם שמחה אין לזה דין יין נסך כיון דאין דינו כעובד כוכבים או דילמא נעשה נכרי למפרע וכל היין שנגע עד היום יש לזה נמי דין יין נסך.

הנה בשו"ת חת"ס י"ד סימן רנ"ג מובא בפתיח תשובה יור"ד סימן רס"ח ס"ק ח' נסתפק בזה השואל האם לברך על טבילת גר קטן שנתגייר ע"י אמו, הואיל וקיי"ל דאם הגדיל יכול למחות, א"כ אולי הוה ברכה לבטלה, או אולי נאמר אפילו אם ימחה בו לכשיגדל מ"מ אינו מעיקר עקר הקדושה למפרע אלא מיגז גיזי מכאן ולהבא, אבל למפרע כל היינות שנגע בהם מותרים.

ומסיק החתם סופר: דודאי אין בו ספק כלל דעקרה הגירות למפרע והיין הנשאר שנגע בו קודם מחאתו הוא ככל מגע גוי קטן ביין שלנו, מ"מ מברכין בשעת טבילה בלי פקפוק.

ומביא ראיה: ממה שכתבו התוס' כתובות י"א ע"מ א' ד"ה אבי וכו' שהרי נכריה גמורה היא אם תמחה, הרי מבוואר להדיא שהיא נכרית גמורה למפרע וזו ראיה ברורה באין ספק.

וכן מביא ראיה: מלשון הרמב"ם פ"י ממלכים ה"ו וז"ל שמה טטול ותגדל ותמחה ונמצאה זו אכלה בגייתה ממון שאין לה זכות בהם אלא בדיני ישראל, למדנו מלשון זה שע"י המחאה נעקרה הגירות למפרע.

ואי תימא: איך יניחנו ליגע ביין שמא ימחה, ומכ"ש דקשיא ליה איך מברכים על הטבילה מספק, נ"ל בפשיטות אי לאו דמוחק לן בודאי שלא ימחה דרובא דרובא אינם מוחים לא היה מועיל הזכייה עבורם בקטנותם, אפילו אם יאמרו אח"כ שמחננו במעשי ב"ד כיון שבשעת מעשה היה ספק חוב לא מהני אח"כ, וכיון שכן שחוקתו שלא ימחה ונכל להחזיק לישראל גמור ולא יצטרך למיחש לשמא ימחה אע"ג דאי אירע שימחה יעשה יין זה נסך למפרע או ככל הדומה מ"מ אין לנו לחוש לזה, הגע עצמך הפריש תרומה לא יברך דלמא מתשלי עלה ונמצא ברך לבטלה וכן לא יאכל אדם מן הכרי המתוקן עד שניתנו המתנות לבעליהם דלמא מתשל עלה ונמצא אכל טבלים למפרע.

וכן בדרך פקודין מצוה ב' אות ל"א מסתפק האם יכול לברך, ומביא שהראב"ד בספרו בעל הנפש בשער הטבילה כתב בביורו שמברך.

מעדני אשר: נראה לדון מטעם אחר דמותו לברך, ע"פ מה שכתבנו בספר מעדני אשר פרשת קורח תשס"ו דליכא איסור לשאול על תרומה, משום דהויא ברכה לבטלה, דהברכה על עצם הפרשה, א"כ ה"ה כאן הברכה על הטבילה.

**האם מי שלמד כל הש"ס והש"ע
והיה יכול ללמוד עוד דברים יענש על שלא למד?**

בפרשתו י"א י"ט ולמדתם אתם את בניכם.

יש לחקור האם מי שלמד כל הש"ס והש"ע והיה יכול ללמוד עוד דברים יענש על שלא למד.

הנה איתא במדרש משלי פ"י אר"י בא וראה כמה קשה יום הדין שעתיד הקב"ה לדון את כל העולם וכו' בא מי שיש בידו מקרא" ו אין בידו משנה הקב"ה הופך את פניו ממנו ומצירי גיהנם מתגברין בו כו' והם נוטלים אותו ומשליכין אותו לגיהנם, בא מי שיש בידו שני סדרים או ג' הקב"ה אומר לו בני כל ההלכות למה לא שנית אותם כו' בא מי שיש בידו הלכות א"ל בני תורת כהנים למה לא שנית שיש בו וכו' בא מי שיש בידו ת"כ הקב"ה א"ל בני חמשה חומשי תורה למה לא שנית שיש בהם ק"ש תפילין ומזוזה בא מי שיש בידו ה' חומשי תורה א"ל הקב"ה למה לא למדת הגדה וכו' בא מי שיש בידו הגדה הקב"ה א"ל בני תלמוד למה לא למדת וכו'.

ובביאור הלכה אור"ח סימן קנ"ה מביא את דברי המדרש הנ"ל, וכותב דאיש אשר אינו מזרז את עצמו לקבוע לו עתים לתורה בכל יום

בודאי ישאר ריקם מכל ח"ו ומה יענה ליום הדין והחכם עיניו בראשו.

ובמדרש רבה פרשת מצורע פרשה י"ט מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד את התורה נזיקין ל' פרקים כלים ל' פרקים, מי שפיקח מהו אומר הריני שונה שני הלכות היום שני הלכות למחר עד שאני שונה את כל התורה כולה.

וברבי עקיבא איגר על התורה בפירוש על תהילים מובא בספר הנפלא אוצר הסיומים כתב דבר נפלא על הפסוק קי"ט קכ"ב "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" דמי שמצא בדרכו אשר הולך אוצר גדול ואין לו כלים להניח בתוכם בלעדי כל מה שיוכל שאת, וכפלי כפלים צריך שישאיר, והנפש לא תמלא, אף כי שמח לבו באשר מצא, צר לו על הנשאר אשר לא יוכל להביא אליו, כן אמר דוד המלך שש אנכי על אמרתך שחננתני אולם "כמוצא שלל רב" שמר לו על שלא השיג הנשאר.

מדור משיב הלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברוקלין או המחוייב ברכת המזון בספק האם מוציא ידי חובה. בשו"ע סי' קצ"ז מבוואר שמי שאכל כזית שחויבו רק מדרבנן מוציא את מי שאכל כדי שביעה אעפ"י שהיוצא חייב מה"ת והמוציא חייב רק מדרבנן מ"מ נקרא בר חיובא ומוציא, וצ"ע דבשו"ע סי' קצ"ז ס"ד מבוואר אבל ואינו יודע אם בדרך ברהמ"ז צריך לברך מספק כיון דהוי ספקא דאורייתא, ומבוואר בשם לקוטי פרי"ח שמי"מ אינו מוציא את המחוייב בודאי, דכיון דספקא דאורייתא לחומרא רק מדרבנן ומה"ת איננו מחוייב. וצ"ע דהא נתבאר דהמחוייב מדרבנן מוציא את המחוייב מה"ת, ולמה כאן מקרי לאו בר חיובא כדי להוציא.

בן אכל ביום שישי ושבע בשבת האם יברך עם הזכרת רצה. הגרע"א בהגהותו לשרע אורח סי' קפ"ו מסתפק בקטן שאכל ביום האחרון לקטנתו קודם שנתחייב ומיד לאחר האכילה שקעה החמה ונעשה לגדול קודם שנתעבל המזון דכיון דנמצא דשביעתו היתה בגדלות הרי הוא מתחייב בהמ"ז מה"ת אע"פ שאכילתו היתה בעודו קטן, ולפ"ז כ' להדש דאפי' אם ברך ברכת המזון בהיותו קטן צריך לחזור ולברך דברכה שביך כשהיה בקטנותו היה חייב רק מדרבנן ולא מועיל לפטרו מחיוב דאורייתא שחל עליו ע"י השביעה. וצ"ע דא"כ מי שאכל בער"ש ונכנס השבת קודם שנעשה שבע למה לא יבא צריך להזכיר רצה בבהמ"ז, שהשביעה היא גם גורם לחיוב ברהמ"ז.

אשה האם יכולה להוציא בברכת המזון איש המחוייב ברכת המזון בספק. בחיוב נשים ברהמ"ז מבוואר סי' בישוע קפ"ו ס"א דיש לנו ספק אם חייבות מה"ת או מדרבנן והנפ"מ אם יכולות להוציא את האנשים ולכן הוכרעה ההלכה דאם אכלו האנשים פחות מכדי שביעה דגם הם חייבים מדרבנן יכולות הנשים להוציאן, ואם אכלו כדי שביעה אין מוציאיות הנשים את האנשים. ועי' ברעק"א דאם האיש שאכל כדי שביעה מסופק אם בריך או לא יכולה האשה להוציאו מדין ספק ספיקא דשמא כבר בריך וצ"ע דלא בריך שמא האשה חיבת מן התורה. וצ"ע דהרעק"א בתשובה סי' ר' הביא דברי הראי"מ שבשני גופים לא אמרינן ספק ספיקא ולכן טומטום אינו מוציא טומטום חברו, ואף דהוי ס"ס שמא זה זכר ואת"ל דהרי הוא נקבה שמא גם חברו נקבה, ועי' דלא אמרינן ספק ספיקא בתרי גופי, וצ"ע דא"כ איך כאן הרעק"א כתב שבאיש המחוייב בספק אשה מוציאנו מחמת ס"ס.

דן בר חיובא להוציא בברכת המזון. קי"ל מי שאכל יכול לברך ולהוציא את חברו אבל מי שלא אכל אינו מוציא את חברו ודרשינן לה מקרא ואבלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך, ומי שנתפסק אם ברך בהמ"ז או לא צריך לחזור ולברך דהא ספקא דאורייתא לחומרא, ועי' בתשו' רע"א סי' ר' במי שספק לו אם בריך או לא דיכול להוציא את מי שחייב בודאי מה"ת כיון דגם הוא מחוייב בעת ברהמ"ז מדין ספקא דאורייתא לחומרא. ולעיל באת"א הבאנו דעה החולקת בה"ז וצ"ע מ"ש מטומטום דהוא ספק חייב בתקיעת שופר דשמא הוא אשה ואשה פטורה דהוי מ"ע שהזמן גרמא ואף שהוא חייב מדין ספקא דאורייתא לחומרא אינו יכול להוציא אחרים.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תובא את השולח להיכנס להגדרה על סך 1000 ₪.
 2. יכלו לשלם כמנהג על כל שאלה, הנה זכות נוספת להשתתף בהגדרה, רק שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגדרה.
 3. כל חודש, בראש חודש תשך הגדרה בין כל השולחים, הזוכה ייברקו תשובותיו, ותקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
 4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
 5. שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב הלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 0573154010. נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות ענו.
 - אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שהיה ברור לאזור משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגדרה.
- תשובות ניתן לשלוח עד יום ראשון א' באלול.

מכתבים למערכת

איך אמרנו בנינו שביטול תורה אינה עבירה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות ה' ע"א רואה אדם שסוריס באים עליו ופשפש במעשיו, פשפש ולא מצא "יתלה בביטול תורה" דיש להקשות הרי ביטול תורה הוא מעבירות החמורות, א"כ איך אמרנו פשפש ולא מצא עבירות, יתלה בביטול תורה, ותרצתם בשמונה אופנים.

הגאון רבי יעקב שלום ארנפלד שליט"א ראש סולל להוראה קימת צאנו נתניה

נראה לדרך ע"פ מה שכתב בתפארת ישראל אבות פרק ג' משנה ה' על דברי המשנה כל השוכח דבר ממשנתו כאילו מתחייב בנפשו, דקי על לומר ואינו חוזר, וא"כ יתלה בביטול תורה אע"פ שלמד רק יתלה בביטול תורה שנשתכחה הימנו ע"י שלא חזר, עוד נראה לדרך ע"פ מה שכתוב בתנא דבי אליהו פרק ב' שאפילו לומר כל היום פסוק ואחות לוטן תמנע מקבל שכר לימוד, וכתב בפלא יועץ שד תהלים וכתבו הפוסקים שמי שיכול ללמוד הלכות ופולמוס ועוסק בתהלים, אע"פ שעוסק בתורה חשיב בביטול תורה לדרייה וההכוונה יתלה בביטול תורה.

הגאון רבי יהושע העשיל פארווא שליט"א סאטמאר

נראה לדרך, יפשפש במעשיו הוונה לעבירות בקום ועשה שהם בדרך כלל בשאט נפש, משא"כ ביטול תורה הוא בגדר של שב ואל תעשה שהוא תוצאה של עצלות.

הרב אליעזר אהרן גוטליב שליט"א ליוסקא

מה שכתבתם לדרך בשם הפרי מגדים וכן בשם החיד"א ובמגיד תעלומה הרכונה שבודאי מצא עבירות כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אך כל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה, וצריך להתבונן באיכות היסורים איהו עבירה היא בידו שבשכיחה היו היסורים מדה כנגד מדה, וכשפשפש ולא מצא עבירה דמיון היסורים יתלה בביטול תורה דעל ביטול תורה צודקים כל מיני יסורים, יש לציון דכן כתב בספר נפש החיים להגאון הגדול רבינו חיים מוולוז'ין שער ד' פרק כ"ט.

הרה"צ יוסף ויכלר שליט"א ירושלים

נראה לציון דהחיד"א בספרי מראות העין ברכות ה' ע"א מביא עוד הסבר ולחומר השאלה הוא מכאן, שאולי הוונה בני שהיה צריך לבטל תורה ולא ביטל, והוא החטא וגם מתיישב הלשון "יתלה" כגון שנודמן לו מצוה שאי אפשר לקיימה ע"י אחרים והוא צריך לבטל תורה כדי לקיים את המצוה ולא ביטל והוא דבר שלא עלה על דעתו בתחילה לחשוב שבגין כך נענש.

הרב מרדכי דירנפלד שליט"א סולל מוסדות בעלזא בית שמש

מה שתרצתם בשם העוללות אפרים ובשם הגאון רבי יהונתן איבישין הרכונה שמי שאינו לומר אינו יודע מה עבירה מה לא, וזה הוונה פשפש ולא מצא, יתלה בביטול תורה שאינו לומר, לכן לא מצא עבירות, ולפי הידע שלו בתורה אינו עושה עבירות, דאינו יודע מה מותר ומה אסור, יש לציון דכן תירץ נמי בביאור הגר"א ברכות ה' ע"א.

הרב צבי יוסף לנדא שליט"א קימת בעלזא בית שמש

נראה לדרך עוד תרוץ פשוט, הרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וא"כ איך שייך בכלל פשפש ולא מצא, אלא מאי שנוע בלבבו קצת ממדת הגאווה אשר טח עיניו מראות חטאו, ומי שולמד תורה המאור שבו מחזירו למוטב ומכיר בחטאו ושב, לכן פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, שהביטול תורה נרמזת לו לא להבחין בחטאו שהרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

הרב חיים יצחק פריינד שליט"א ירושלים

נראה לציון דבתאור לענינים אלאו ברכות ה' ע"א תירץ דהכוונה שפעמים הקב"ה מביא על האדם יסורים כדי שלא יתבטל מהתורה כגון תלמיד חכם שנפלד לו ממון רב בירושה, ולפתע אירע שאיבד הכל, הוא לטבתו מהקב"ה כדי שלא ימשך להתעסק בחסורו, וזה הוונה יתלה שהיסורים באים כדי שלא יתבטל מהתורה.

הרה"צ יואל אברהם מושקוביץ שליט"א סולל סאטמאר ירושלים

נראה לציון עוד תירוץ, מה שכתב בתפארת שלמה פרשת שופטים לפי שהטענה היצר הרע לומר על עבירה שהוא מצוה, ועל ידי זה הוא מדמה לעצמו שאין בו עון, ולזה יתלה בביטול תורה, כי עסק התורה יאיר עיניו לראות את האמת איהו מצוה ואיהו עבירה ואי ישיכל ויראה שיש בידו דבר עבירה והיסורים באים עליו כדי לכפר עונותיו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

מדוע מן התורה אין חיוב לאב לשכור מלמד כדי שילמד עם בנו

מה שהקשתם על מה שכתבו הפוסקים דהא דקמ"ל יורד ספן רמיה דחייב האב לשכור מלמד לבנו כדי שילמד עם בנו, דזה רק חיוב מדרבנן, דיש להקשות מדוע שלא יהא חיוב דאורייתא לאבא לשכור מלמד לבנו, מאי שנא מכל מצוות שצריך להוציא ממון עד חומש כדי לקיימו אור"ח ספן תרתי, וכן ב"יורד ספן קמ"א א"כ כאן כיון שיש מצוה ללמד את בנו, מדוע שלא יהא חיוב לשכור מלמד כדי לקיים המצוה ושונתם לבניך.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א המ"ע מחוקי הדת

הגאון רבי מרדכי שבתי איזנברג שליט"א ר"ט בשיבת צאן נתניה ומו"ס תפלא ביהודי הלכה

הגאון רבי דוד לוינצ'ן שליט"א ראש כולל חבל התלמוד ת"א

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה לדרך, דאינו דומה דבכל מצוה כגון לקנות ארוננו כשמוציא ממון שפיר מקיים המצוה שכתוב בתורה, אבל כאן המצוה היא ללמוד בעצמו עם בנו ואם משכיר מלמד ללמוד עם בנו אינו מקיים המצוה הכתוב בתורה, והמצוה היא שילמד בעצמו וכתוב ושונתם לבניך בעצמו וכשמשכיר מלמד אינו מלמד בעצמו, וא"כ ליכא חיוב מן התורה להשכיר מלמד, ורק מדרבנן יש חיוב לשכור דעכ"פ אחרים ילמדו עם בנו.

האם מותר לאב לשלם את השכר לימוד של הילדים עם כסף שהפריש למעשר כספים

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים האם מותר לשלם שכר לימוד האם מותר למלמד של בנו ממונת מעשר כספים או דילמא אסור.

הרה"צ אלימלך בלום שליט"א חיפה

יש לציין דבספר תשובות והנהגות הלכות צדק ספן תק"ט כתב וז"ל שאם לוקח מכסף מעשר מבטל המצוה ללמד ת"ת לבניו בשכר משלו שהחייב משל בזה ולא משלו, אבל כשאין לו אלא ממעשר יתן ממונת מעשר ואינו חושש וכן מובא באריכות בספר יששכר ובוולוין.

מדוע איתא שאסור להפסיק באמצע הלימוד לומר מה נאה אילן זה וכי שאר דברים מותר

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא במשנה אבות פרק ג' משנה ה' רבי שמעון אומר המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, דיש להקשות מדוע נקט המשנה דווקא הני דוגמאות, ואם אין אומר נוסח הג"ל אינו מתחייב, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"צ בן ציון מיללער שליט"א ירושלים

נראה לדרך, דהנה הרמב"ן בספרי תורת ה' המביא כתב לפרש שהתורה היא תמימה, היינו שיש בתורה כל החכמות וכל פלאי הבריאה, והנה מי שעומד באמצע הלימוד ומסתכל על אילן ומתפעל מפלאי הבריאה נראה כמחוייב בתורה שיש בו ג"כ כל פלאי הבריאה, ואם הוא באמצע הלימוד היה לו לראות פלאי הבריאה בתורה ולא צריך להסתכל על האילן, לכן מעלה עליו הכתוב כאילו התחייב בנפשו.

הרה"צ אברהם יוסף פרסטר שליט"א סולל עין בעלזא בית שמש

נראה לציון עוד תירוץ ששמעת, שגבי המהלך בדרך אינו רשאי לפסוק מלמודו אפילו כדי לומר מה נאה אילן זה, והיינו משום שעסק התורה נגזר עליו מסכנות הדרך, וכשפסק מלמודו הרי הוא מסכן את עצמו ומתחייב בנפשו.

הרב אלעזר דוד שפיגל שליט"א פתח תקוה

נראה כי התשובה היא בתוספת ו' החיבור ופירושו דאדם המהלך בדרך והוא מתפעל במידה שזה מצינו כפוי של הקב"ה "אילן זה" ומני שחרש האכר ניר זה, או מתחייב בנפשו שהרי הדרדר לשפל המדרגה.

האם לימוד תורה של בלילה חשוב יותר מלימוד תורה של ביום

מה שהקשתם בשם המהרש"א על הא דאיתא בגמ' סנהדרין צ"ב ע"א א אמר רבי אלעזר כל בית שאין דבירי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו, דיש להקשות מדוע דווקא אם אינו לומד בלילה נענש, וכי ביום ליכא חיוב ללמוד, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרב דוד וויס שליט"א ירושלים

נראה לציון דבתורת חיים סנהדרין צ"ב מבאר שנקט לילה דווקא משום שבלילה אש של גיהנם שולטת בעולם.

הרב נחמיה הערץ שליט"א בני ברק

נראה לציון דבש"ל"ה מסכת שבועות אות מ"א כתב דנקט לילה, מפני שהתורה הנלמדת בלילה מתקיימת ומתיישבת ביותר לפי שהוא פנוי מהטרדות.

גליון זה נודב לעילוי נשמת הרב יצחק בן הרב שמעון אליעזר זוסמן ז"ל נלב"ע י"ז מנחם אב האי שתא ת.ג.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה

גליון זה נודב לעילוי נשמת שר התורה ועמוד ההוראה רבן ואביהן של ישראל פוסק הדור הגאון הקדוש רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל עלה בסעודה השמימה כ"ח תמוז האי שתא ת.ג.צ.ב.ה.
 הונצח לרגל השלושים ע"י ידידינו הרב משה שטיין שליט"א ליקוואד

ישמח לב מבקשי ה' הופיע הספר הנפלא גם אני אודך על ענייני ברכת כהנים לידידי הגאון הנפלא רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס גם אני אודך יהא רעוא שיוכה להוציא בקרוב שאר חבורי הנפלאים

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג שמעיה יוספוביץ שליט"א קרית בעש"ט לעילוי נשמת אביו הרב שמואל אהרן בן הרה"צ שמעיה יוספוביץ ז"ל נלב"ע כ"ה מנחם אב ת.ג.צ.ב.ה.